

Un temps més ple

Poesia

Baies

Susanna Rafart
Proa. Barcelona, 2005
D. Sam Abrams

Llibre a llibre Susanna Rafart ha anat guanyant a pols el lloc que ocupa com una de les veus més destacades i més atractives de la poesia catalana actual. Sí, una veu intensa, singular, delicada i substancial, que ha anat consolidant-se sobretot a partir de la publicació de reculls d'indubtable maduresa humana i artística, com ara *Pou de glaç*, *Retrat en blanc* i, ara, *Baies*.

Amb *Baies* Susanna Rafart ha volgut incorporar-se a l'extraordinària tradició moderna del poema en prosa en català, una tradició ben viva que arrenca amb la figura gegantina de J.V. Foix i el seu irrepetible *Diari 1918* i continua amb poetes de la talla de Feliu Formosa, Lluís Solà, Vicent Alonso, Antoni Clapés, Patrick Gifreu, Jean Serra i Víctor Sunyol.

A més, la nostra autora ha aconseguit d'enriquir

Susanna Rafart ha publicat 'Baies'. JOSEP LOSADA

aquesta tradició amb una contribució original que només té un sol precedent en Arnau Pons i els seus genials poemes en prosa, *Tremolors d'ésser* (1996), *Dessecament* (1997) i *Desertar* (1997). Pons i ara Rafart han reconduït el poema en prosa, massa expansiu i transparent a hores d'ara, cap a una extremada exigència formal i intel·lectual, de manera que el lector o lectora hagi de treballar activament el text des de dins i des de fora.

'Baies' és un llibre molt complet i molt contundent, que consta de tres parts ben travades que interactuen entre si: una sèrie de 33 poemes en

prosa independents, un cicle tancat de 8 fragments en prosa que forma al capdavant un sol poema, i un assaig final que juga el paper de poètica encoberta.

Baies és una profunda i sostinguda meditació i defensa del sentit, del poder i de la funció de la paraula poètica, sobretot en un món com el nostre, que no està per la sensibilitat, les emocions, el coneixement a fons, el desenvolupament espiritual, la recerca existencial i la construcció i continuació de l'herència cultural.

Totes aquelles persones que creguin en l'absoluta i imperiosa necessitat de la poesia hauran d'encarar-se amb la lectura de *Baies*.

El cronista i assagista Lluís Permanyer. FRANCESC MELCION

La memòria de Clavé

Assaig

Antoni Clavé fa memòria

Lluís Permanyer
La Campana
Barcelona, 2005

Xavier Gual

El 1991 el cronista Lluís Permanyer va rebre una carta del pintor i amic Antoni Clavé que li demanava que suspengués la redacció de les memòries que li estava escrivint. Clavé, un home "insegur i propens a la depressió", va ser conscient en aquell moment que arribar al capítol de la mort del seu fill Jacques podria ser massa dolorós. El que trobem ara publicat són les memòries, escrites en primera persona, fins que Permanyer va rebre la carta. Així doncs, Clavé fa memòria d'una infantesa que estarà marcada per una escena corprenedora:

la seva mare, quan sortien de missa, li assenyalava un home perquè reconegués el seu pare, que els havia abandonat feia anys. A partir d'aquí es formarà l'artista, que va passar de guanyar els primeres diners fent dibuixos eròtics per "escanyar el mico" a ser un reconegut cartellista dels cinemes de Barcelona. Després va arribar la Guerra Civil, l'exili a París amb el seu primer amor, i la posterior estada en un camp de concentració francès, on va coincidir amb artistes com el també cartellista Fontserè. Tot plegat va marcar el caràcter de Clavé com un pintor perfeccionista, meticulós i vergonyós de contemplar la seva obra.

Mereixen capítols especials la relació amb Picasso, a qui admirarà profundament; la seva segona dona, Madelaine; el director d'orquestra Von Karajan, amb qui va tenir amistat, i el

ballarí Roland Petit, per a qui Clavé va fer els decorats de l'exitosa obra *Carmen*. Després d'una curta experiència a Hollywood va passar els darrers anys treballant a la tranquil·la casa de Saint-Tropez, on va morir el 2005. Precisament, a la darrera part del llibre, just després de deixar-nos transcrita la carta del 1991, Permanyer afegeix les seves vivències amb el pintor, les quals tenen intimitats delicioses, fetes des de l'amistat més respectuosa. Aquí trobem perles com que, al saló, Clavé hi tenia els seus quadres de cara a la paret, al costat de Picasos, Mirós i gravats de Goya, i que era veí de Brigitte Bardot.

Ara que s'ha publicat la biografia —ara que ja no hi és—, el record de la seva memòria permet conservar present un dels grans artistes catalans del segle XX. Permanyer, en aquest sentit, ha fet justícia.

Serenitat clàssica

Poesia

Santuari grec

Teresa Costa-Gramunt
Editorial Moll
Palma, 2005

Xènia Dyakonova

El món de la Grècia antiga, amb totes les connotacions culturals, artístiques, filosòfiques i literàries que comporta, sempre ha exercit una fascinació especial sobre els individus sensibles de totes les èpoques i sobre els poetes en particular. Les qualitats que més ens atreuen en l'art grec i en el *modus vivendi* del món hel·lènic són la bellesa, la moderació i la serenitat, coses que cada dia ens falten més en la nostra vida quotidiana. Per tant, el desig d'evadir-se de la realitat immediata per retrobar l'ambient plàcid i majestuos de l'època hel·lenista és més que comprensible.

Teresa Costa-Gramunt, en el seu darrer llibre, emprèn un viatge tant exterior com interior al món grec. S'hi troba amb els déus i els herois mitològics, amb

Teresa Costa-Gramunt.
XAVIER CARRIÓN

Zeus i Odiseu, amb Apol·lo i Pítia. Explora els paisatges en els quals vivien, guerren i estimaven els personatges d'Homer, els invoca i de vegades parla des de la seva perspectiva, amb una profunda veneració cap a cadascun d'ells. Els seus poemes de vegades són protagonitzats per éssers animats, com Penèlope, i de vegades per referents geogràfics, com la font de Castàlia. El que constitueix l'originalitat del seus poe-

mes és la capacitat d'acordar el mite i l'actualitat, és a dir, a pesar d'haver-se desplaçat metafòricament a una època antiga, roman-dre una dona moderna, amb unes reaccions, uns sentiments i unes paraules que corresponen al segle XXI. Encara que el to dels seus versos de vegades pequi d'excessivament solemne i ampul·lós, com si el jo líric realment estigués parlant amb els déus a la penombra d'un temple pagà, la seva mirada segueix sent lúcida i les seves estilitzacions arcaïtzants estan molt ben elaborades des del punt de vista d'una *viatge* del futur.

La Grècia clàssica es converteix en l'escenari pintoresc de la vida interior de la viatgera, descrita en uns poemes majoritàriament discrets i en alguns casos no exempts de sentimentalisme. Una altra virtut del llibre és una serenitat sorprenent, autènticament grega, que traspuen molts dels seus versos, una serenitat que no abunda en la poesia rebel i tumultuosa d'avui, i de la qual molts autors podrien treure una bona lliçó.

Xoc de civilitzacions, deu anys després

Assaig

El choque de civilizaciones y la reconfiguración del orden mundial

Samuel P. Huntington
Traducció de José Pedro Tosaus
Paidós. Barcelona, 2005

Xavier Filella

Quan aviat s'acompliran deu anys de la seva publicació, Paidós reedita l'obra amb què el politòleg nord-americà Samuel Huntington descrivia la reconfiguració de l'ordre mundial després de la caiguda del comunisme. Els arguments expressats per Huntington contravenien la tesi de la fi de la història amb què Fran-

cis Fukuyama anunciava l'abassegador domini del capitalisme com a sistema polític. L'obra de Huntington tenia, si més no, un aspecte encertat: reconeixia que al costat de les disputes per interessos materials, hi ha també conflictes no menys virulents entre les diferents maneres de veure el món. Segons l'autor, les distincions culturals són més importants que les ideològiques, polítiques i econòmiques. Aquesta simplificació potser és el principal demerit de l'obra.

L'autor, a més d'assenyalar el deix expansionista de l'Islam, cridava l'atenció sobre la pèrdua d'influència d'Occident i advertia que la pretensió universalista dels occidentals no tan sols és immoral, sinó també peri-

llosa. La conseqüència lògica de l'universalisme, explicava, és un imperialisme que podria conduir a una gran guerra entre les diferents civilitzacions. De la mateixa manera que es mostrava combatiu amb el multiculturalisme, afirmava que els líders occidentals no havien de modelar les altres civilitzacions a imatge d'Occident, sinó preservar i renovar les qualitats úniques de la civilització occidental. El seu realisme el portava a afirmar un món multipolar i multicivilitzacional, sense deixar de plantejar la possibilitat d'una moralitat que inclouria els mínims mandats negatius —normes contra l'assassinat i la tortura, per exemple— en què coincidirien totes les civilitzacions.